

ПРЕЗЕНТАЦІЯ СИНТАКСИЧНИХ КОНЦЕПТІВ

Дуброва О.М.,

Таврійський національний університет імені В.І. Вернадського,
вул. Івана Кудрі, 33, Київ, 01042
roksi4791@meta.ua

У статті розглянуто питання правомірності виокремлення синтаксичного концепту як виду граматичного концепту. Мовна концептуалізація знань досліджується на граматичному рівні. Автор обстоює думку про те, що граматичні концепти втілюють властивість людського пізнання узагальнювати, класифікувати й типізувати зв'язки і відношення між предметами та явищами навколишньої реальності. Синтаксичні концепти розуміються як усвідомлені й класифіковані людьми види відношень, які стоять за структурною схемою простого речення (ССПР) і представлені у вигляді типової пропозиції.

Ключові слова: когнітивна лінгвістика, концептуалізація знань, лексичний концепт, граматичний концепт, синтаксичний концепт, структурна схема простого речення, типова пропозиція, план змісту, план вираження.

Дуброва О.

Презентация синтаксических концептов

В статье рассматривается вопрос правомерности выделения синтаксического концепта как вида грамматического концепта. Языковая концептуализация знаний исследуется на грамматическом уровне. Автор отстаивает точку зрения о том, что грамматические концепты воплощают свойство человеческого познания обобщать, классифицировать и типизировать связи и отношения между предметами и явлениями окружающей реальности. Синтаксические концепты определяются как осознанные и классифицированные людьми типы отношений, которые стоят за структурной схемой простого предложения (ССПП) и представлены в виде типовой пропозиции.

Ключевые слова: когнитивная лингвистика, концептуализация знаний, лексический концепт, грамматический концепт, синтаксический концепт, структурная схема простого предложения, типовая пропозиция, план содержания, план выражения.

O. Dubrova

Syntactic Concept Representation

The article deals with the problem of distinguishing syntactic concept as a kind of grammar concept. Concepts can be phrased by linguistic means of different levels that have sign nature. Scientific literature analysis affirms that lexical, phraseological, morphological and syntactic (as kinds of grammar concept) concepts were the subject of cognitive studies, but concept lexical components are mainly being researched. Linguistic knowledge conceptualization is studied at grammar level. The author supports the idea that grammar concepts implement human beings' perception ability to generalize, classify and typify connections and relations among real world objects and phenomena.

Sentence meaning is determined by its structure, so linguistic forms convey certain senses as well. It proves that conceptual knowledge structuring and linguistic world picture formation occur through lexical means as well as grammar ones. Distinguishing such levels of syntactic units organization as the utterance formation level and the communicative and syntactic level makes it possible to analyze grammar and vocabulary interaction and to understand how grammar meanings specify sentence meanings.

Syntactic concepts are considered to be perceived and classified by human beings as types of relations expressed by simple sentence structural scheme and presented in the form of a typical proposition.

The author states that grammar as well as vocabulary provides conceptual knowledge structuring. Word meanings are not enough to convey and understand information — the knowledge of grammar rules is necessary. Meaning is the function of utterance and depends on grammar forms. Sentence meaning cannot be torn off from word order in a sentence, and linguistic semantics includes not only meaning components but also the rules of their combination. Grammar constructions set up certain schemes for semantic meaning components. In other words grammar establishes basis for lexical material.

Supporting the relevance of syntactic concept distinguishing we conclude that the syntactic concept is the plan of structure content which is expressed by word forms sequence — acquires the mode of a typical proposition; has the plan of expression; is presented by syntactic means. So there is a necessity of syntactic concepts further study where the vital problem could be possible ways of their research.

Key words: cognitive linguistics, knowledge conceptualization, lexical concept, grammar concept, syntactic concept, simple sentence structural scheme, typical proposition, plan of content, plan of expression.

Вступ. Лінгвоконцептологія як галузь когнітивної лінгвістики займається описом концептів і мовних засобів їх репрезентації. Людина мислить концептами і, як зазначає М.М. Булініна, кожна мова репрезентує певну систему концептів, за допомогою якої носії мови сприймають, структурують, класифікують та інтерпретують потік інформації з навколишнього світу [3, 67]. Концепти можуть бути *виражені* різнорівневими мовними засобами, які мають знакову природу [11, 87]. Предметом когнітивних досліджень були концепти лексичні, фразеологічні, морфологічні й синтаксичні (як види граматичного концепту).

Здійснений нами аналіз наукової літератури свідчить про те, що дослідження концептів відбувається переважно з точки зору їх лексичного наповнення. Так, концепти — це закріплені в лексичній семі; семантичні утворення, які стоять за словами; культурні семі. У структурі концепту науковці виокремлюють складові, які характеризують його змістове наповнення. Класифікація концептів базується на їх семантичних характеристиках. Дослідження концептів відбувається шляхом аналізу мовних одиниць — словникові тлумачення, мовленнєві контексти [5, 35]. Питання ж виокремлення синтаксичних концептів залишається дискусійним і на сучасному етапі, що й зумовлює актуальність теми нашого дослідження.

Метою нашої розвідки є спроба довести правомірність виокремлення синтаксичного концепту як виду граматичного концепту.

Критичний огляд літератури, концептуальних рамок, гіпотез тощо. Теоретичну основу нашого дослідження склали роботи українських і російських науковців: З.Д. Попової, А.Г. Волохіної, І.А. Стерніна, О.С. Кубрякової, М.М. Болдірева, А.М. Приходько, Н.О. Кобріної, С.Є. Кузьміної, М.М. Булініної, І.Д. Карамішевої, О.О. Селіванової, Н.В. Шершукіної, І.В. Дудко, Р.Т. Яровікової, М.Ю. Федосюка, А.Р. Рюкової, а також закордонних авторів — V. Evans, D. Adger, Ronald W. Langacker, F. Danes, L. Talmy.

Сутність і призначення граматичної репрезентації полягає у кодуванні концептуального змісту за допомогою граматичних показників [17, 262]. Граматичні концепти втілюють властивість людського пізнання узагальнювати, класифікувати й типізувати зв'язки і відношення між предметами та явищами (з їх особливостями, властивостями і ознаками) навколишньої реальності, що відображені у свідомості людини [6].

В.Б. Кашкін говорить про «глобальні «кластери сенсів»» у сфері граматики. На його думку, концепти реалізуються як через лексичні, так і через граматичні одиниці й категорії, а граматичні концепти мають як універсальний, так і національно-специфічний характер. У своїй роботі автор представляє граматичний бік мови «не просто як систему елементів і відношень, а як систему дій

користувача, як систему схем дій, стратегій і факторів, що повторюються і які зумовлюють вибір того чи того граматичного оформлення висловлювання» [8].

Підтвердження думки про концептуалізацію знань граматичними засобами знаходимо у зарубіжних авторів: V. Evans, D. Adger, Ronald W. Langacker. Так, про залежність значення висловлювання від граматичних форм — граматичного оформлення висловлювання — зазначає V. Evans: «Складовими частинами мови є слова і правила, де правила поєднують «атомічні» (неподільні) елементи значення, зашифровані у словах. Таким чином, лінгвістична семантика містить елементи значення і правила їх поєднання» [21, 1]. Науковець стверджує, що слова не мають значення і що значення є функцією висловлювання. Слова ж є формою вираження лексичних концептів, які в них закодовані. Лексичні концепти — ментальні репрезентації, які асоціюються зі словами, узгоджуються з багатогранною природою значення слів у контексті [21, 2]. Лексичні концепти є інтегрованими і створюють значення висловлювання — його зміст [21, 29].

D. Adger переконаний, що речення не можна розглядати, як простий набір слів. Речення мають структуру, яка і визначає їх значення. Останнє, на думку автора, не може бути відірваним від порядку слів у реченні, адже змінюючи їх порядок, ми змінюємо його зміст. Отже, значень слів недостатньо, щоб передати інформацію і правильно її зрозуміти, для цього необхідні знання з граматики [19, 1–2].

Розглядаючи граматику як образ, Ronald W. Langacker зазначає, що грамика, як і лексика, забезпечує структурування концептуального змісту і представляє його у вигляді символів. Тобто грамика за характером є образною, де образність розуміється як здатність ментальної побудови уявної ситуації альтернативними засобами. Коли ми вживаємо певну граматичну конструкцію, то таким чином добираємо відповідний образ для того, щоб структурувати ситуацію, про яку йдеться [22, 12]. При цьому не можна стверджувати, що лексико-грамична структура наві'язує істотні обмеження на наші процеси мислення. «Символічні засоби мови забезпечують безліч альтернативних образів для опису однієї й тієї ж ситуації, навіть у межах одного речення. Грамичні конструкції мають ефект запровадження / встановлення певного профілю на складники семантичного значення» [22, 12].

Звернувшись до наукових праць українських і російських дослідників, ми також знаходимо підтвердження думки про те, що відображення знань і досвіду людини відбувається через грамичні концепти. Наприклад, О.А. Потєбін вбачав у грамиці мови складну взаємодію форм і їх значень [9, 6]. А значення мовних форм, на переконання

О.С. Кубрякової, є результатами оброблення і перероблення інформації, яка надходить до людини, і саме мовні форми фіксують людський досвід [10, 460].

Досліджуючи питання мовної концептуалізації знань, Р.Т. Яровікова, аналізуючи лексичну семантику (окремі лексичні одиниці) і синтаксичну семантику (смилова організація висловлювань), констатує, що мовні вирази підпорядковуються певним семантичним закономірностям. Мовна картина світу закріплюється як у граматиці (а саме, в семантично-значущих граматичних категоріях), так і в лексичній системі мови [18].

Грамматичну структуру речення Ф. Данеш («Трирівневий підхід до синтаксису») пропонує аналізувати за такими рівнями:

1) граматичної структури речення, що містить формальні моделі, за якими будуються речення;

2) семантичної структури речення, на якому розглядається його зміст без урахування конкретних лексичних значень;

3) організації висловлювання, який «дає можливість зрозуміти, як граматичні й семантичні структури функціонують у певному акті комунікації» [20, 227].

Про аспекти або типи організації синтаксичних одиниць йдеться у статті М.Ю. Федосюка:

1) конструктивно-синтаксичний аспект структури речення містить формальні засоби побудови синтаксичних одиниць;

2) комунікативно / семантично-синтаксичний аспект структури речення розуміється як зумовлені граматичними значеннями елементи змісту речення [16, 185].

Однак слід взяти до уваги той факт, що синтаксичні процеси, які забезпечують породження структурно визначених висловлювань, не можна розглядати окремо від змісту, який передається, і комунікативних задач мовного спілкування [1, 5]. Узагальнене граматичне значення накладається на семантику лексем і граматичну семантику морфологічних форм, здійснюючи таким чином певний вплив на змістову структуру речення [1, 7].

Грамматика репрезентує концепти, які є фундаментальними у процесі побудови концептуальної системи людини. Концепти, виражені морфологічними й синтаксичними засобами, формують концептуальний простір. «Саме граматична категоризація створює <...> той каркас для розподілу <...> концептуального матеріалу, який виражений лексично» [23, 165–166].

Викладене вище дає змогу констатувати те, що значення речення визначається його структурою, отже, значення мовних форм також передають певні сенси. Таким чином, структурування концептуального змісту і закріплення мовної картини світу відбувається не лише за допомогою лексичних засобів, а й граматичних, а виокремлення таких рівнів організації синтаксичних одиниць,

як рівень організації висловлювання і комунікативно-синтаксичний дають змогу проаналізувати взаємодію граматики й лексики та зрозуміти, яким чином зміст речення зумовлюється граматичними значеннями.

Синтаксичний концепт як поняття когнітивного синтаксису було введено в науковий обіг наприкінці ХХ ст. представниками Воронежської теоретико-лінгвістичної наукової школи З.Д. Попової.

Г.А. Волохіна та З.Д. Попова (автори монографії «Синтаксические концепты русского простого предложения») стверджують, що «набір синтаксичних концептів входить до семантичного простору мови, і без них семантичний простір мови існувати не може, тому що знання набору концептів без знання видів відношень між ними позбавляє такий простір життя і руху» [4, 8]. У своїй роботі автори розглядають структурні схеми простого речення (далі — ССПР) як синтаксичні знаки різноманітних видів відношень, не ставлячи питання про те, чи існують інші синтаксичні знаки [4, 5].

Обстоюючи позицію існування синтаксичних концептів, Г.А. Волохіна і З.Д. Попова виходять з того, що синтаксичні будови мають свою знакову природу і своє позначуване — синтаксичні концепти. Вони розглядають мову як систему, яка складається з символів, операцій і процесів (когнітивне розуміння), і проводять аналогію з обчисленнями, де над символами (цифрами) виконуються операції за допомогою математичних знаків (додавання, віднімання тощо). Отже, у мові символами є лексеми, а знаками операцій — грами (флексії, порядок слів тощо), які складають ССПР [4, 4].

Індивід, спостерігаючи й усвідомлюючи відношення між сутностями навколишнього світу, оформлює їх у вигляді суджень. Ці відношення є дуже різноманітними, навіть невичерпними, тому люди по-різному структурно оформлюють судження. Таким чином, ССПР — знаки різних видів взаємозв'язків між сутностями, що встановлюються мислячими індивідами. Усвідомлені й класифіковані людьми види відношень і є синтаксичними концептами, які стоять за ССПР [4, 4–5].

Г.А. Волохіна і З.Д. Попова зазначають, що висловлювання містять позиційну схему — пропозицію, яка складається з окремих компонентів змісту і відношень між ними. Автори наголошують на тому, що пропозиція не має ні головних, ні другорядних членів. Вона є суто змістовим концептуальним набором компонентів [4, 5]. Таким чином, синтаксичні концепти визначаються як «типова пропозиція, зафіксована конкретною структурною схемою простого речення; те відношення, яке спіймано мовцем як типове (відношення буття, інобуття, небуття)» [12, 31].

Пропозиційна структура чи пропозиція — найбільш розповсюджений спосіб концептуаль-

ної організації нашого знання [2, 37–38]; особлива оперативна одиниця свідомості чи специфічна одиниця збереження, репрезентації знань у мозку людини, ментальна структура, відображення деякої ситуації і типів відношення в ній, узагальнених та організованих у нашій свідомості [15, 393]; результат номінації і семантична структура, що позначає ситуацію в уявленні мовця [14, 185].

І.Д. Карамішева визначає синтаксичний концепт як відображення ситуацій реальної дійсності у вигляді типових пропозицій, які є типом граматичного концепту [7, 313].

Своєю чергою, С.Є. Кузьміна висловлюється щодо питання прирівнювання понять «синтаксичний концепт» і «пропозиція». Остання розуміється як семантична структура речення, яка складається з предиката і його валентностей. Виходячи з того, що синтаксичний концепт приймає вигляд пропозиції з чіткою, логічною структурою, актуалізуючись у мові, слід говорити про те, що з концептом пов'язується, відповідає тощо певна типова пропозиція або що концепт набуває форми пропозиції. Таким чином, конструкція речення співвідноситься з ситуацією об'єктивної дійсності через концепт, який має вигляд пропозиційної структури. Пропозиція, яка репрезентує синтаксичний концепт, є складною структурою — комбінацією значень (концептів), що пов'язана певними відношеннями. Своєю чергою, синтаксичний концепт являє собою складний або композитивний концепт, який включає прості базові концепти: концепт суб'єкта, об'єкта, дії, властивості, місця та ін. [11, 88–89].

Деяко іншого погляду дотримується А.М. Приходько, вважаючи виділення синтаксичних концептів дискусійним питанням. На його думку, концепт містить три складові — понятійну, перцептивно-образну й ціннісну, а «пропозиція як амодальний інваріант речення має лише один із трьох необхідних для концепту конститuentів — понятійний (денотат ситуації)». Таким чином, введення поняття «синтаксичний концепт» призводить до того, що такі усталені граматичні явища, як пропозиція і речення просто отримують інші ярлики. Науковець констатує, що синтаксис, як найбільш консервативна підсистема мови, не може бути схарактеризований у вимірах лінгвокультури як лексика та фразеологія [13, 104].

Проаналізовані нами наукові статті останніх років, присвячені вивченню синтаксичних концептів (І.Д. Карамішева, 2008; М.М. Булініна, 2012; С.Є. Кузьміна, 2012), що базуються на поглядах, викладених у монографії Г.А. Волохіної та З.Д. Попової «Синтаксические концепты русского простого предложения», констатують той факт, що питання існування «синтаксичного концепту» є дискусійним. Тож у ході свого дослідження автори здійснюють спробу довести, що виокремлення синтаксичного концепту є правомірним.

Про необхідність аналізу структури висловлювання не лише з погляду лексичного наповнення, а й змістовного (план змісту) та послідовності словоформ (план вираження) зазначає М.М. Булініна. Слово, володіючи лексичним значенням, реалізує його у складі синтаксичних одиниць. Слова, вжиті в реченні, припиняють своє існування як окремі лексичні одиниці й вступають у предикативні відношення, щоб утворити змістову єдність. Для цього необхідно брати до уваги як змістовний потенціал, так і структуру висловлювання. Таким чином, за визначенням М.М. Булініної, синтаксичний концепт є планом змісту структури як синтаксичного знака, що виражається послідовністю словоформ, тобто має план змісту й план вираження. Синтаксичний концепт об'єктивується (вербалізується, репрезентується) синтаксичними засобами [3, 68].

М.М. Булініна акцентує на знаковості, яка однаково притаманна і лексичним, і синтаксичним одиницям мови. На рівні слова мисленнєвим предметом виступає лексичний концепт, планом вираження якого є лексема, а планом змісту — семема. На рівні речення мисленнєвим предметом виступає синтаксичний концепт, планом вираження якого є стійка послідовність словоформ суб'єктива і предикатива, а планом змісту — предикативність, що відображає семантичний бік. У мовному спілкуванні всі три компоненти існують у постійній єдності [3, 71–72].

Структурні схеми простого речення як знаки синтаксичних концептів розуміються М.М. Булініною як інформативно достатні конструкції, в основі яких лежать закріплені у висловлюванні змістовні позиції актантів, що повторюються. Позиційні схеми постійно варіюються, є безкінечно різноманітними, тому що репрезентують нескінченну кількість варіантів змістовного (концептуального) набору [3, 72].

Своєю чергою, С.Є. Кузьміна, досліджуючи поняття «синтаксичний концепт», зазначає, що той, хто говорить, вибирає різні структури для вираження різного бачення фрагмента дійсності — різних синтаксичних концептів. Одні й ті самі ситуації об'єктивної дійсності залежно від мети того, хто говорить, можуть бути представлені як різні типи відношень і пов'язані з різними концептами. Отже, С.Є. Кузьміна трактує синтаксичний концепт як інформацію про тип ситуації, до якого мислення людини відносить певний фрагмент дійсності (сукупність предметів та відношень, що їх пов'язують), яка виражається структурною схемою речення і представлена у вигляді типової пропозиції (структурована сукупність значень) [11, 89–90].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, підсумовуючи викладене вище, можемо констатувати, що граматику, як і лексику, забезпечує структурування концептуально-го змісту. Для того щоб передати і зрозуміти ін-

формацію, недостатньо осмислити значення слів, необхідно мати знання з граматики. Значення ж є функцією висловлювання і залежить від граматичних форм. Значення речення не може бути відірваним від порядку слів у ньому, а лінгвістична семантика включає не лише елементи значення, а й правила їх поєднання. Граматичні конструкції встановлюють певну схему для складників семантичного значення. Інакше кажучи, грамика створює основу для лексичного матеріалу.

Підтримуючи позицію правомірності виокремлення синтаксичних концептів, на основі здійсненого аналізу наукової літератури доходимо висновку про те, що синтаксичний концепт є планом змісту структури, що виражається послідовністю словоформ: набуває виду типової пропозиції, має план вираження, репрезентується синтаксичними засобами.

Таким чином, виникає необхідність подальшого вивчення синтаксичних концептів, зокрема шляхів їх дослідження. Так, М.М. Булініна виокремлює такі напрями: 1) динамічний характер синтаксичного концепту, 2) зміна його природи в процесі розвитку, 3) залежність від лексико-фразеологічної насиченості; варіювання в рамках структури речення [3, 72–73].

Предметом дослідження можуть бути предикативні відношення, які лежать у сфері семантики певної мови. Якщо виходити з того, що людина мислить ментальними сутностями — концептами різного роду, то можна говорити про встановлення предикативних відношень між концептами (в силу природи людського мислення) [1, 71]. Крім того, множинність висловлювань, які містять однакові або близькі за змістом компоненти, свідчить про певні узагальнені сенси. Отже, виникає необхідність здійснити категоризацію таких сенсів і встановити їх типи [3, 71].

С.Є. Кузьміна наголошує на дослідженні синтаксичних концептів шляхом аналізу семантики речення як мовної одиниці, окремо від його конкретного лексичного наповнення, тобто через встановлення узагальненого змісту структурної схеми речення [11, 87].

Згідно із З.Д. Поповою, вивчення синтаксичних концептів має здійснюватися шляхом встановлення структурних схем простого речення певної мови [12, 31].

Отже, перспективу подальших досліджень вбачаємо в аналізі лексико-фразеологічної насиченості синтаксичних концептів у різних видах дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуализация предложения / [А.В. Зеленщиков, В.В. Бурлакова, Е.С. Петрова та ін.: под ред. АИ. Варшавской]. — СПб. : Изд-во С.-Петербург. ун-та, 1997. — Т. 2: Синтаксические модели и их варианты. — 176 с.
2. Болдырев Н.Н. Когнитивная семантика: курс лекций по англ. филологии : учеб. пособ. / Н.Н. Болдырев. — Тамбов : Изд-во ТГУ им. Г.Р. Державина, 2000. — 123 с.
3. Булынина М.М. Проблема синтаксического концепта / М.М. Булынина // Вестник Москов. гос. гуманитар. ун-та им. М.А. Шолохова. — 2012. — № 4. — С. 67–73. — (Серия «Филологические науки»).
4. Волохина Г.А. Синтаксические концепты русского простого предложения / Г.А. Волохина, З.Д. Попова. — Воронеж, 2003. — 196 с.
5. Дуброва О.М. Лінгвістична концептологія: стан розробленості проблем дослідження / О.М. Дуброва // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo Praktycznej “Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. European Scientific Conference. Theory. Practice” (30.07.2017–31.07.2017) — Warszawa : Sp. z o.o. “Diamond trading tour”, 2017. — 44 str. — Str. 25–36.
6. Дудко І.В. До питання про граматичні концепти [Електронний ресурс] / І.В. Дудко. — Режим доступу : http://megaling.ulif.org.ua/attachments/article/50/dudko_tezisy [1]. new.pdf.
7. Карамішева І.Д. Дискусійність виокремлення «синтаксичного концепту» в сучасних лінгвокогнітивних дослідженнях / І.Д. Карамішева // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. / укл. А. Загнітко. — Донецьк : ДонНУ, 2008. — Вип. 17. — С. 308–314.
8. Кашкин В.Б. Универсальные грамматические концепты и факторная модель грамматического действия / В.Б. Кашкин // Парадоксы границы в языке и коммуникации. — Воронеж : Воронеж. гос. ун-т; изд. О.Ю. Алейников, 2010. — 382 с.
9. Кобрина Н.А. Функциональная модель языка / Н.А. Кобрина // Язык как функциональная система : сб. ст. к юбилею проф. Новеллы Александровны Кобриной ; Тамбов. гос. ун-т им. Г.Р. Державина / отв.ред. Н.Н. Болдырев. — Тамбов, 2001. — С. 5–21.
10. Кубрякова Е.С. Язык и знание. На пути получения знаний о языке: части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира / Е.С. Кубрякова. — М. : Языки славянской культуры, 2004. — 560 с.
11. Кузьмина С.Е. Понятие «синтаксический концепт» в лингвистических исследованиях / С.Е. Кузьмина // Вестник Челябинск. гос. ун-та. Филология. Искусствоведение. Вып. 66. — Челябинск, 2012. — № 17 (271). — С. 87–90.

12. Попова З.Д. Полевая модель концепта / З.Д. Попова, И.А. Стернин // Введение в когнитивную лингвистику. — Кемерово : Кузбассвуиздат, 2005. — С. 12–45.
13. Приходько А.М. Концепты і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А.М. Приходько. — Запоріжжя : Прем'єр, 2008. — 332 с.
14. Рюкова А.Р. Определение предикации в когнитивной лингвистике / А.Р. Рюкова // Коммуникативно-функциональное описание языка : сб. науч. ст. Ч. 2. — Уфа : РиО БашГУ, 2005. — С. 183–188.
15. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми : підручник / О.О. Селіванова. — Полтава : Довкілля-К, 2008. — 712 с.
16. Федосюк М.Ю. Об уровнях и аспектах ономазиологического описания синтаксиса / М.Ю. Федосюк // Язык как материя смысла : сб. ст. в честь 90-летия академика Н.Ю. Шведовой / отв. ред. М.В. Ляпон. — М., 2007. — 735 с. — С. 182–196.
17. Шершукова Н.В. Грамматикализация глагольных конструкций, актуализирующих грамматические концепты «Темпоральность», «Аспектуальность», «Залоговость» в разноструктурных языках / Н.В. Шершукова // Вестник Челябинск. гос. пед. ун-та. — 2009. — № 3. — С. 262–274.
18. Яровикова Р.Т. Языковая концептуализация знания в модификации предметной области современной науки / Р.Т. Яровикова // Проблемы высшего технического образования. — 2001. — Вып. 20. — С. 55–59.
19. Adger D. Syntax for Cognitive Scientists [Electronic resource] / D. Adger. — Access : ing.auf.net/lingbuzz/001990/current.pdf
20. Danes F. A three — level approach to syntax / F. Danes // Travaux linguistiques de Prague. Vol. 1. — Prague, 1966. — С. 225–240.
21. Evans V. Lexical Concepts, Cognitive Models and Meaning — Construction [Electronic resource] / V. Evans — Access : www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=ve-lexical-concepts.pdf&site=1
22. Langacker R.W. Concept, image, and symbol: the cognitive basis of grammar / Ronald W. Langacker. — Berlin; New York : Mouton de Gruyter, 1991. — 396 p.
23. Talmy L. The Relation of Grammar to Cognition / L. Talmy // Topics in Cognitive Linguistics. — Amsterdam-Philadelfia, 1988. — P. 162–205.

REFERENCES

1. Zelenshchikov, A.V., Burlakova, V.V., Petrova E.S. et al. (1997). Aktualizatsiia predlozheniia [Sentence Actualization]. SPb., Izd-vo S.-Peterburg. un-ta. *Syntactic Models and Their Variants*, Vol. 2, 176.
2. Boldyirev, N.N. (2000). Kognitivnaia semantika: kurs lektsii po angl. filologii: uchebnoie posobie [Cognitive Semantics: lectures in English Philology: textbook]. Tambov, Izd-vo TGU im. G.R. Derzhavina, 123 p.
3. Bulynina, M.M. (2012). Problema sintaksicheskogo kontsepta [The Problem of Syntactic Concept]. Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo gumanitarnogo universiteta im. M.A. Sholohova. *Filologicheskie nauki*, 4, 67–73.
4. Volokhina, G.A., Popova Z.D. (2003). Sintaksicheskie kontsepty russkogo prostogo predlozheniia [Syntactic Concepts of Russian Simple Sentence]. Voronezh, 196 p.
5. Dubrova, O.M. (2017). Lihvistychna kontseptolohiia: stan rozroblenosti problem doslidzhennia [Linguistic Concept Studies: current research problem]. Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo Praktycznej “Filologia, socjologia i kulturoznawstwo.” European Scientific Conference. Theory. Practice. (30.07.2017–31.07.2017). Warszawa, Sp. z o.o. «Diamond Trading Tour», 44, 25–36.
6. Dudko, I.V. Do pitannia pro hramatichni kontsepty [To Question of Grammar concepts]. http://megaling.ulif.org.ua/attachments/article/50/dudko_tezisy
7. Karamisheva, I.D. (2008). Diskusiinist vyokremлення «syntaksychnoho kontseptu» v suchasnykh lihvkohntyvnykh doslidzhenniakh [Discussions about Syntactic Concept Distinguishing in Current Linhuocognitive Studies]. *Lingvistichni studii: zb. nauk. prats. Vyp. 17; ukl. A. Zahnitko. Donetsk: DonNU*, 308–314.
8. Kashkin, V.B. (2010). Universalnyie grammaticheskie kontsepty i faktornaia model grammaticheskogo deistviia [Universal Grammar Concepts and Factorial Model of Grammar Operating] // Paradoksy i granitsy v yazyke i kommunikatsii [Paradoxes and Frames in Language and Communication]. Voronezh, Voronezh. gosudarstvennyi universitet; izdatel O.Yu. Aleinikov, 382 p.
9. Kobrina, N.A. (2001). Funktsionalnaia model yazyka [Functional Model of Language]. *Yazyk kak funktsionalnaia sistema: sb. statei k yubileiu professora Novelly Aleksandrovny Kobrinoi: Tambovskii gosudarstvennyi universitet im. G.R. Derzhavina, Tambov*, 5–21.
10. Kubriakova, E.S. (2004). Yazyk i znanie. Na puti polucheniia znaniia o yazyke: chasti rechi s kognitivnoi tochki zreniia. Rol yazyka v poznanii mira. [Language and Knowledge. On the Way of Getting Knowledge about Language: parts of speech from the cognitive point of view. The Role of Language in World Cognition]. M., Yazyki slavianskoi kultury, 560 p.

11. Kuzmina, S.E. (2012). Ponyatie «sintaksicheskii kontsept» v lingvisticheskikh issledovaniakh [Term “syntactic concept” in Linguistic Studies]. *Vestnik Cheliabinskogo gosudarstvennogo universiteta. Filologiya. Iskusstvovedenie*, Vyp. 66, №17 (271), 87–90.
12. Popova, Z.D, Sternin, I.A. (2005). Polevaia model kontsepta [The Field Model of Concept]. *Vvedenie v kognitivnuiu lingvistiku*. Kemerovo, Kuzbassvuzizdat, 12–45.
13. Prykhodko, A.M. (2008). Kontsepty i kontseptosystemy v kognitivno-diskursivnoi paradyhmi lingvistyky [Concepts and Concept Systems in Cognitive and Discourse Paradigm of Linguistics]. *Zaporizhzhia, Premier*, 332 p.
14. Riukova, A.R. (2005). Opredelenie predikatsii v kognitivnoi lingvistike [The Definition of Predication in Cognitive Linguistics]. *Kommunikativno-funktsionalnoe opisanie yazyka: sb. nauch. st. Ch. 2.* — Ufa: RiO BashGU, 183–188.
15. Selivanova, O.O. (2008). Suchasna linhvistika: napriami ta problemy: pidruchnyk [Modern Linguistics: Tendencies and Problems]. Poltava, Dovillia-K, 712 p.
16. Fedosiuk, M.Yu. (2007). Ob urovniakh i aspektakh onomasiologicheskogo opisanii sintaksisa [About Levels and Aspects of Onomasiology Syntax Description]. *Yazyk kak materiia smysla: sbornik statei v chest devianostoletii akademika N.Yu. Shvedovoi; otv. red. M.V. Liapon, Moscow*, 735, 182–196.
17. Shershukova, N.V. (2009). Grammatikalizatsiia glagolnykh konstruksii, aktualiziruiushchikh grammaticheskie kontsepty «Temporalnost», «Aspektualnost», «Zalogovost» v raznostrukturnykh yazykakh [Grammatizing of Verb Constructions that Actualize Grammar Concepts ‘Temporality’, ‘Aspectualizing’, ‘Voicing’ in Languages with Different Structures]. *Vestnik Cheliabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta*, 3, 262–274.
18. Yarovikova, R.T. (2001). Yazykovaia kontseptualizatsiia znaniia v modifikatsii predmetnoi oblasti sovremennoi nauki [Language Conceptualization of Knowledge in Subject Area Modification of Modern Science]. *Problemy vysshego tekhnicheskogo obrazovaniia*, Vyp. 20, 55–59.
19. Adger, D. Syntax for Cognitive Scientists. ing.auf.net/lingbuzz/001990/current.pdf
20. Danes, F. (1966). A Three-level Approach to Syntax. Prague, *Travaux linguistiques de Prague*, Vol. 1, 225–240.
21. Evans, V. Lexical Concepts, Cognitive Models and Meaning Construction. www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=ve-lexical-concepts.pdf&site=1
22. Langacker, R.W (1991). *Concept, Image, and Symbol: the Cognitive Basis of Grammar*. Berlin; New York, Mouton de Gruyter, 396 p.
23. Talmy, L. (1988). The Relation of Grammar to Cognition Topics in Cognitive Linguistics, 162–205